

ZPRÁVY A RECENZE

Dne 29. listopadu 1974 se konalo na půdě filozofické fakulty univerzity J. E. Purkyně v Brně *druhé symposium o předškolní výchově*, které bylo tématicky zaměřeno na složky socialistické výchovy. České národní sdružení československého výboru světové organizace pro předškolní výchovu – OMEP – uskutečnilo shromáždění odborníků z oblasti pedagogiky, psychologie, sociologie a pediatrie, které svým rozsahem a počtem účastníků, jichž bylo na 200, vyzvedlo společenský význam předškolní pedagogiky.

Symposium zahájil proděkan filozofické fakulty UJEP v Brně doc. PhDr. *Jan Chloupek*, CSc., úvodní slovo pak přednesla ústřední inspektorka ministerstva školství CSR Dr. *Anna Keřková* a pamětní medaile k 25. výročí založení světové organizace pro předškolní výchovu (OMEP) předala předsedkyně českého národního sdružení OMEP doc. PhDr. *Lili Monatová*, CSc.

Po tomto slavnostním zahájení následovala pracovní část symposia s bohatým programem. Byla uvedena obecnými příspěvky shrnujícími velmi přehledně problematiku složek socialistické výchovy se speciálním zaměřením na předškolní věk. Prof. PhDr. *Vladimír Jůva*, CSc. se zaměřil na analýzu současného pojetí cílů jednotlivých složek, jejich vzájemné vztahy a formy jejich realizace v předškolním období. Na jejich uplatnění v nové koncepci předškolní výchovy na mateřské škole poukázala Dr. *Ludmila Bělinová*, CSc. Upozornila zejména na prohloubení ideově politického zaměření předškolní výchovy a zdůraznila její komplexní charakter i význam neustálého zvyšování kvality výchovné práce v předškolních institucích.

Další referáty byly věnovány jednotlivým výchovným složkám. Otázek rozumové výchovy se týkalo několik příspěvků. Doc. *L. Monatová* uvedla výsledky svého výzkumu zaměřeného na rozvíjení pojmů u dětí předškolního věku. Konstatovala, že soustavné výchovné působení mateřské školy mělo pozitivní vliv na formování intelektuálních dovedností, rozumových schopností i řeči dětí a projevilo se příznivě v utváření základů materialistického chápání okolí. Výsledkem byla neustále se zvyšující úroveň poznatků, představ a pojmů dětí. PhDr. *Luba Klindová*, CSc., sledovala ve svém vystoupení problém obohacování rozumových schopností u dětí. Její výzkum ukázal, že cílevědomým tréninkem lze systematicky a promyšleně dosahovat kvalitnější intelektuální schopnosti u dětí předškolního věku. V dalším referátu o duševním vývoji dětí od narození do tří let, se zabývala PhDr. *Jiřina Hájková* současným pojetím rozumové výchovy v jeslích.

Tyto referáty byly doplněny kratšími sděleními z diplomových a disertačních prací absolventů odborného studia pedagogiky na filozofické fakultě v Brně. Příspěvek PhDr. *Heleny Chytkové* řešil obecné otázky rozumové výchovy, *Jitka Darmouzalová*, *Marie Pavlíková* a *Stanislava Škvařilová* uvedly výsledky svých výzkumů při seznamování dětí s přírodou na mateřské škole a *Dana Cetlová* zhodnotila rozvoj dětí v oblasti dopravní výchovy.

Souvislostmi mezi pracovní a rozumovou výchovou se zabýval doc. Dr. *Lubomír Mojžíšek*, CSc. Analyzoval velmi přehledně vliv pracovní výchovy na rozvoj poznávacích procesů dítěte a uvedl některá podnětná fakta. Výsledky výzkumu některých otázek mravně výchovné orientace rodičů byly obsahem aktuálního referátu doc.

PhDr. *Milana Přadky*, CSc. Rozebral v něm funkci rodičů při mravní výchově svých dětí a jejich postoj k uvedené problematice. Estetické výchově dětí se zvláštním zaměřením na literární výchovu, byl věnován referát PhDr. *Zdeny Veselé*, CSc. Poukázal na některé specifičnosti literární výchovy u předškolních dětí.

Neméně zajímavý a přínosný byl příspěvek doc. Dr. *Jany Berdychové*, CSc. na téma funkce tělesné výchovy ve všestranném rozvoji předškolních dětí v podmínkách rozvinuté socialistické společnosti. Na základě rozsáhlého šetření dospěla autorka ke stanovení norem a profilu pohybové úrovně šestiletých dětí u nás.

Symposium bylo svou úrovní, zaměřením a obsahem velmi přínosné a podnětné. Poukázalo na současný stav i další perspektivy rozvíjení složek socialistické výchovy a na výsledky výzkumů v tělesné, rozumové, mravní, pracovní a estetické výchově, Konáním zasedání o předškolní výchově, které organizuje české národní shružení OMEP za přispění katedry pedagogiky filozofické fakulty UJEP v Brně, byla zahájena nová tradice. Tato setkání se již stala pro zájemce z oblasti teorie i praxe předškolní pedagogiky významným počinem zejména tím, že mají vliv na další rozpracování a prohloubení výchovného působení na naši nejmladší generaci, jež je tak významně pro další rozvoj naší socialistické společnosti.

Lili Monatová

Gustáv Pavlovič: AKCELERÁCIA VÝVINU A SOCIALISTICKÁ ŠKOLA, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava 1975, str. 477.

Jedním z klíčových problémů socialistické pedagogiky je otázka mezi vývojem jedince a jeho výchovou. Proti buržoazní interpretaci, která staví vývoj a výchovu do protikladu a výchovu podřizuje vývoji, rozpracovává socialistická pedagogika teorii dialektického vztahu mezi vývojem a výchovou za vedoucí úlohy dlouhodobé a všestranně orientované komunistické výchovy jedince. Významným přínosem k řešení této problematiky je obsáhlá monografie Prof. Dr. *Gustáva Pavloviče*, DrSc., člena korespondenta ČSAV a SAV, ředitele Ústavu experimentální pedagogiky v Bratislavě „Akcelerácia vývinu a socialistická škola“. Tato monografie je založena na komparativní analýze grafických projevů žáků ve věku od šesti do patnácti let, získaných výzkumem na školách v letech 1941 a 1964. Výzkum v roce 1941 se uskutečnil na 108 školách u 14 443 žáků (z toho 9428 hochů), výzkum v roce 1964 na 56 základních devítiletých školách u 17 318 žáků (z toho 8886 hochů). Tento ve světové literatuře ojedinělý komparativní výzkum v rozmezí více než 20 let umožnil na poměrně velkém souboru konfrontovat na základě kresebných projevů intelektuální rozvoj žáků dvou epoch: buržoazní společnosti v průběhu druhé světové války a rozvinuté socialistické společnosti v polovině šedesátých let na Slovensku. Ve 46 tabulkách autor srovnává jednotlivé ukazatele sociální, biopsychické a pedagogické a vyvozuje přesvědčivé závěry o vývojové akceleraci současných dětí.

Již v úvodu své práce si klade autor otázku, zda se zrychleným vývojem socialistické společnosti na prahu vědeckotechnické revoluce se také urychluje vývoj školní mládeže. Na základě výzkumů dospívá k závěru, že se mentální úroveň šestiletých venkovských dětí od osvození zvýšila o dva roky, polovenkovských dětí o jeden a půl roku a městských dětí o jeden rok. Naše socialistická škola však tento akcelerační přírůstek nerespекtuje, naopak se tento akcelerační přírůstek v průběhu povinné školní docházky snižuje. Škola není dost aktivní a tvořivá, je v ní stále mnoho tradicionalismu, formalismu, encyklopedismu, verbalismu a pamětního učení, a není vždy ani dostatečně spjatá s politikou komunistické strany a dělnické třídy a s budováním naší socialistické společnosti. Výzkum odhalil významnou závislostí mentálního vývoje dětí na takových faktorech, jako je městské nebo venkovské prostředí, úplnost nebo neúplnost rodiny, kvalifikační a vzdělanostní úroveň rodičů, kulturní vybavenost rodiny, návštěva mateřské školy a lidové školy umění a především působení kvalifikovaných učitelů. Autor dospívá k přesvědčivým závěrům o tom, že je třeba důsledně překonat tradiční pamětní školu a plně přizpůsobit výchovu a vzdělání potřebám akcelerovaného vývoje socialistické společnosti i akcelerovanému vývoji našich dětí.

Monografie *Gustáva Pavloviče*, která je výslednicí mnohaleté soustředěné práce, je jedním z nejvýznamnějších pedagogických děl československé socialistické pedagogiky, jejíž prudký rozvoj jsme v uplynulých letech zaznamenali. Je koncentrovaným